

вшанування пам'яті Івана Пулюя (100 річчя з дня смерті), 22-24 травня 2018. Т. : ТНТУ, 2018. С. 10-11. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/25520> (дата звернення 28.03.2023).

5. Шморгун А. В. (2019). Соціальні рухи в Україні як фактор громадянського суспільства. Східна Європа: історія, політика, культура. 42 с.

*Тетяна Лященко,
аспірант першого року навчання,
спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова*

Науковий керівник: **Ренате Вайнола,**
*доктор педагогічних наук, професор
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова*

СОЦІАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ТРАНСФЕР САМОВИЗНАЧЕННЯ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Постановка проблеми. У змісті Концепції Нової української школи нині особливого значення набуває положення про формування у здобувачів освіти системи загальнолюдських цінностей – морально-етичних (гідність, чесність, справедливість, турбота, повага до життя, повага до себе та інших людей) та соціально-політичних (свобода, демократія, культурне різноманіття, повага до рідної мови і культури, патріотизм, шанобливе ставлення до довкілля, повага до закону, солідарність, відповідальність) [2].

Однією із ключових компетентностей здобувача освіти Нової української школи визначено соціальну компетентність. Зокрема, самовизначення особистості, її соціальна успішність, в першу чергу, ґрунтуються на стані вдосконалення потреб у безпечних міжособистісних зв'язках та соціальному комфорті; на умінні адаптуватися до наявних соціальних умов та можливості знаходження шляхів для здійснення самореалізації.

Виклад основного матеріалу. У Законі України «Про освіту» зазначено, що компетентність – це динамічна комбінація знань, способів

мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність [1]. Визначено, що «ключові компетентності – ті, яких кожен потребує для особистої реалізації, розвитку, активної громадянської позиції, соціальної інклюзії та працевлаштування і які здатні забезпечити особисту реалізацію та життєвий успіх протягом усього життя» [1, с.10].

В. Шахрай визначає соціальну компетентність як якісний ступінь соціалізації особистості, ступінь набору певних знань, умінь, соціальних навичок та моральних цінностей, що забезпечують успішне входження людини в суспільство та його окремі групи. Інтеграція особистості у структуру суспільства реалізується на основі продуктивного виконання нею соціальних функцій, різноманітних соціальних ролей; ефективного вирішення проблемних соціальних ситуацій та успішної самореалізації [5].

Отже, соціальна компетентність забезпечує готовність особистості до самостійної життєдіяльності, спираючись на адекватне співвідношення людиною своїх можливостей, бажань, наявних якостей та вмінь задля досягнення власної мети та задоволення особистих потреб, з урахування вимог оточуючих та суспільства.

Процес соціального розвитку особистості відбувається впродовж усього життя, але саме у підлітковому віці присутній значний вплив на засвоєння життєвого, зокрема соціального досвіду, який неможливо буде компенсувати у майбутньому. У цей віковий період відбувається інтенсивне формування особистості, зародження її індивідуальності; формуються фундаментальні переконання та погляди на оточуючий світ. Тому важливими та необхідними на цьому етапі є доброзичливе ставлення дорослих та цілеспрямована педагогічна підтримка і заохочення особистісного розвитку для подальшого самовизначення підлітків.

Розглядаючи розвиток соціальної компетентності у підлітків, І. Ніколаєску підкреслює важливість засвоєння та активного відтворення соціокультурного досвіду через різні види діяльності, соціальні взаємодії та спілкування. Цей процес передбачає зміщення акцентів з накопичення досвіду до здатності застосовувати його для вирішення складних життєвих ситуацій, готовності до відповідальності за свої дії; уміння бути толерантним та проявляти емпатію [3].

Соціальна компетентність охоплює різноманітні риси, які є ключовими для соціальної успішності. Це передбачає не лише здатність ефективно взаємодіяти з іншими, а й власне самосприйняття та загальне відчуття благополуччя особистості у постійно змінному соціальному середовищі.

Таким чином, здатність особистості адаптуватися до соціального середовища та конструктивно взаємодіяти в ньому, є вирішальним фактором успішного входження її у структуру суспільства.

Однією з ефективних форм організації роботи закладу освіти, що має позитивний вплив на формування соціальної компетентності підлітка, є залучення його до діяльності, що забезпечує практичну реалізацію теоретично здобутих знань та умінь; дає змогу закріпити їх у процесі творчої діяльності та здобути нові навички. Цей процес передбачає спрямованість на ту активність, що виявляє підліток у своїй діяльності та як наслідок – розвиток готовності до самореалізації та самовизначення [4].

Висновки. Отже, соціальна компетентність підлітків формує знання та навички, що необхідні для успішної інтеграції особистості у соціальне середовище; визначає здатність індивіда дотримуватися загальноприйнятих соціальних норм та правил; передбачає вміння конструктивної взаємодії з оточуючими, виступаючи основним механізмом у соціалізації, та адаптації.

Соціальна компетентність сприяє ефективному процесу самовизначення особистості, що визначає успішність її становлення як повноцінного члена суспільства, забезпечує готовність підлітків до здійснення свідомих самостійних виборів, дає можливість побудови подальших життєвих планів та перспектив майбутньої успішної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення: 02.10.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 23.04.2023).

2. Концепція «Нова українська школа»: концептуальні засади реформування середньої школи URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 23.04.2023).

3. Ніколаєску І. О. Формування соціальної компетентності учнів загальноосвітніх навчальних закладів відповідно до вимог нових державних освітніх стандартів: науково-методичний посібник. Черкаси: ОПОПП. 2014. 76 с.

4. Флярковська О. В. Психолого-педагогічні умови формування соціальної компетентності підлітків. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2019. № 4. С. 36-40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Otros_2019_4_8 (дата звернення: 22.04.2023).

5. Шахрай В. М. Формування соціальної компетентності особистості як умови її якісно взаємодії з суспільством. *Вісник ЛНУ імені Т. Шевченка*. 2012. № 7 (242). Ч.ІІ. С. 53-59.

Олександра Миколів,
*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

Науковий керівник: Світлана Калаур,
*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи та
менеджменту соціокультурної діяльності,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

ПРАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З ПРОФІЛАКТИКИ МОБІНГУ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Постановка проблеми. Основний Закон України – Конституція України проголошує: «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [7]. У Загальній декларації прав людини зазначено: «Усі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах. Вони наділені розумом і совістю і повинні діяти у відношенні один до одного в дусі братерства» [6].

Розбудова і реформування системи освіти в Україні відбувається у складних воєнно-політичних та соціокультурних умовах сьогодення.